

VYBRANÉ ASPEKTY BEZPEČNOSTI AKO SÚČASTI KVALITY ŽIVOTA

SELECTED ASPECTS OF SAFETY AS A PART QUALITY OF LIFE

Ing. Jozef Kubas

Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta bezpečnostného inžinierstva, Katedra Bezpečnostného manažmentu, kontakt: jozef.kubas@fbi.uniza.sk

Ing. Michal Ballay, PhD.

Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta bezpečnostného inžinierstva, Katedra technických vied a informatiky, kontakt: michal.ballay@fbi.uniza.sk

ABSTRAKT

Problematika bezpečnosti sa v súčasnosti z hľadiska kvality života dostáva na popredné miesto. Práve bezpečnosť má množstvo aspektov z ktorých môže byť posudzovaná. Databáza Eurostatu v súčasnosti obsahuje osem oblastí, pričom jednou z oblastí rámca ukazovateľov kvality života je fyzická a ekonomická bezpečnosť. Bezpečnosť, je kľúčovým aspektom života občanov, ktorá umožňuje plánovať a prekonávať neočakávané situácie. História nás učí, aká je dôležitosť bezpečnosti pre kvalitu života, či v Európe alebo na celom svete. Pocit zraniteľnosti v tomto smere môže drasticky znížiť zmysel osobnej slobody.

Kľúčové slová: bezpečnosť, ekonomika, kvalita

ABSTRACT

An issue of safety is now at the forefront of the quality of life. Security has many aspects that can be considered. The Eurostat database currently includes eight areas, one of which is a physical and economic security framework. Security is a key aspect of citizens' lives that allows us to plan and overcome unexpected situations. History teaches us the importance of security for quality of life, in Europe or around the world. A feeling of vulnerability in this direction can drastically reduce the sense of personal freedom.

Keywords: safety, economy, quality of life

1 ÚVOD

Dosiahnuť absolútnu bezpečnosť v zmysle nezraniteľnosti je nemožné kvôli veľkému počtu možných ohrození. Táto bezpečnosť priamo vplýva na kvalitu obyvateľov. Kvalita života a kvalitný život - to je pojem na prvý pohľad jasný a jednoduchý, pri podrobnejšom skúmaní ale neskutočne široký, multidimenzionálne a takmer plánovité s výrazným subjektívnym nábojom, pri snahe o definíciu pojmu sa naraz nedarí ho dobre uchopiť a do požadovanej definície vtiesnať všetko, čo predstavuje. Práve preto je aj potrebné zameranie, kde sa na danú kvalitu sústreďujeme, alebo s miestom ktorým ju spájame.

2 KVALITA ŽIVOTA

Pred samotné vysvetlenie kvality života je dôležité na poukázanie čo vlastné kvalita predstavuje. V slovníku českého a slovenského jazyka pojem **kvalita** vyjadruje akosť, hodnotu a vymedzuje ho v dvoch významoch:

- normatívna kategória - vyjadrenie žiadúcej, optimálnej úrovne alebo stupňa, približujúceho sa k očakávaniu, potrebám či predstavám jednotlivca alebo skupín,
- všeobecný výraz - označenie špecifických charakteristík, vlastností, atribútov, ktorými sa daný objekt líši od objektov iných, bez zdôrazňovania miery uspokojenia určitých potrieb.

Najčastejším objektom hodnotenia je individuálny život, ktorý zahŕňa javy a činnosti charakterizujúce živý organizmus. Život jednotlivca nechápeme len v úzkom význame biologickej existencie, resp. opozitum smrti, ale ako komplexný pojem zahrňujúci všetky prejavy, oblasti jeho činnosti. Práve kvalita života je neoddeliteľnou súčasťou tohto jednotlivca. V súčasnej dobe už na kvalitu života zameriava čoraz väčšie množstvo odborníkov. Ktorí sú si vedomí potreby riešenia tejto zložitej, ale významnej problematiky (Štofková, 2016).

Hodnotenie **kvality života** môžeme definovať indikátormi kvality života a to aj z hľadiska nadnárodnej, národnej a regionálnej úrovne. Pričom vnímanie kvality života na medzinárodnej, národnej a regionálnej úrovni je rozdielne. Na celkovú objektívnu i subjektívnu kvalitatívnu stránku rozvoja človeka vplyvajú zdravotné, sociálne, ekonomické a mnohé iné činitele. (Balážová, 2011).

R. Veenhovenové, vytýčila "**štyri kvality života**". Jej delenie je založené na nasledujúcich kategóriách - životné šance čiže predpoklady, životné výsledky, vonkajšie kvality čiže charakteristiky prostredie vrátane spoločnosti a vnútorné kvality čiže charakteristiky individuá ". kombinácia týchto štyroch kategórií potom umožňuje klasifikáciu rôznych prístupov podľa aspektov, na ktoré sa každý z nich primárne orientuje, vid' nasledujúca tabuľka 1.

	Vonkajšia kvalita	Vnútorná kvalita
Životná šanca alebo predpoklad	Dobré prostredie životné prostredie, prosperita, životná úroveň, sociálne podmienky	Životaschopnosť jedinca fyzické a duševné zdravie, schopnosť adaptácie, umenie žiť, znalosti, schopnosti
Životné výsledky	Užitočnosť života užitočnosť človeka pre jeho okolie	Vlastné hodnotenie života subjektívna pohoda, spokojnosť, šťastie a pod.

Tabuľka 1 – Štyri kvality života

Kvalita života v celkovom pohľade teda zahŕňa skúsenosti a poznatky početných odborov. V súčasnej dobe je a musí byť vnímaná ako multidimenzionálne, je výsledkom interakcie mnohých rôznych faktorov a podmienok, a to ekonomických, sociálnych, psychologických, zdravotných a enviromentálnych. (Payne J., 2005).

Na skúmanie termínu kvality života používame kvalitatívne a kvantitatívne dáta. Ekonomické indikátory, ktoré sú subjektívnej psychickej pohody sú závislé na osobnej pohode človeka, na základe uspokojenia jeho individuálnych potrieb.

Pre poznávanie a hodnotenie kvality života sú relevantné obidve známe koncepcie teórie hodnôt:

- **Objektívne** vnímanie kvality života Objektívna stránka kvality života je o napĺňaní sociálnych a kultúrnych potrieb, ktoré sú závislé od spoločenskej akceptácie jednotlivca, materiálneho dostatku a fyzického zdravia, demokracie, ekonomickej spravodlivosti, vzdelania a bezpečnosti. Medzi objektívne indikátory patria napríklad príjmy, zdravotný stav, kriminalita, životné prostredie, bývanie, dostupnosť služieb, vzdelanie, lekárska starostlivosť, nezamestnanosť atď. (Gajdoš, 2006).
- **Subjektívna** stránka je chápaná ako celková spokojnosť človeka so životom a vecami okolo nás. Subjektívnu stránku kvality života môžeme získať napr. pomocou dotazníka. Dotazníkový prieskum v tejto práci je zameraný na skúmanie vnímania bezpečnosti, ktorá je jedným z faktorov ovplyvňujúcich kvalitu života. (Gajdoš, 2006).

V konečnom dôsledku, kvalitu života je veľmi ťažké definovať. Koncept kvality života zahrňuje širokú škálu rôznorodých oblastí skúseností človeka – od fyzických funkcií až po oblasti spojené s dosahovaním životných cieľov.

3 FYZICKÁ A OSOBNÁ BEZPEČNOSŤ V KVALITE ŽIVOTA

Teória bezpečnosti predstavuje súbor všeobecných poznatkov, platných v bezpečnosti ako aj vo všetkých druhoch bezpečnosti. Navrhovaná variant postulátov, tvoriacich základ teórie bezpečnosti, rešpektujú zaužívané bezpečnostná paradigma "referenčné objekt: hrozba - riziko (ujma) - opatrenia". Podstata bezpečnosti spočíva v objektívnej existencii hrozieb a nevyhnutnosti ochrany voči ich pôsobenie. (Lukáš, 2017)

Postuláty teórie bezpečnosti:

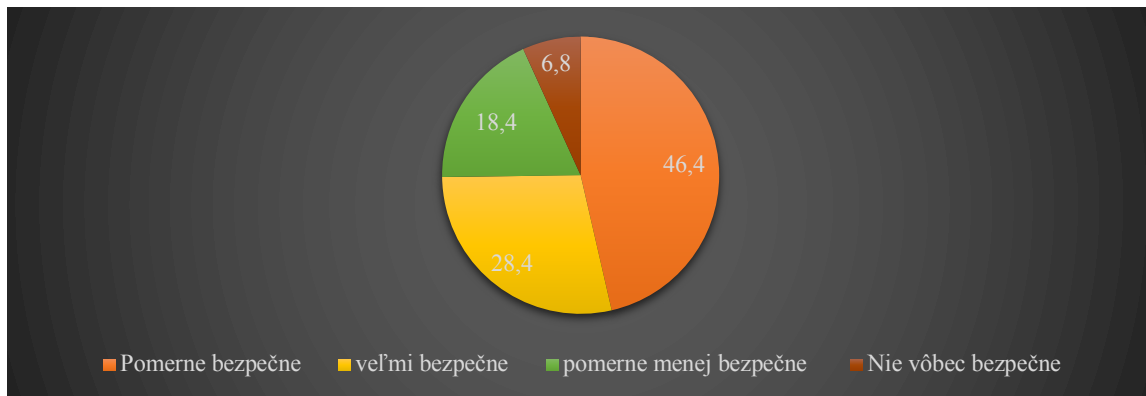
1. Bezpečnosť neexistuje sama o sebe, ale je vždy spojená s konkrétnym referenčným objektom. Cieľom bezpečnosti je zabrániť ujme (negatívneho dopadu).
2. Bezpečnosť je stav, kedy je riziko (možná ujma), plynúce z bezpečnostných hrozieb, minimalizované na akceptovateľnú úroveň.
3. Akceptovateľná úroveň rizika je daná normou, rozhodnutím alebo pocitom.
4. K porušeniu bezpečnosti / bezpečnostnému incidentu dochádza zámerne, nedbalosťou alebo náhodne.
5. Bezpečnosť závisí na vonkajších a vnútorných faktorov.
6. Bezpečnosť možno ovplyvniť (riadiť) prijatím účelových opatrení. preventívne opatrenia znižujú frekvenciu a represívne opatrenia veľkosť ujmy (negatívneho dopadu).
7. Bezpečnosť sa zabezpečuje v tých druhoch bezpečnosti, na ktorých sa zhodne spoločnosť. (Lukáš, 2017)

Existujú rôzne riziká, ktoré môžu neočakávane a nepriaznivo ovplyvniť materiálne podmienky domácnosti alebo fyzickej bezpečnosti osoby. Fyzická a osobná bezpečnosť zahŕňa nasledujúce aspekty:

- Miera vrážd,
- Existencia zločinu, násilia alebo vandalizmu,
- Vnímanie fyzickej bezpečnosti. (Eurostat, 2015)

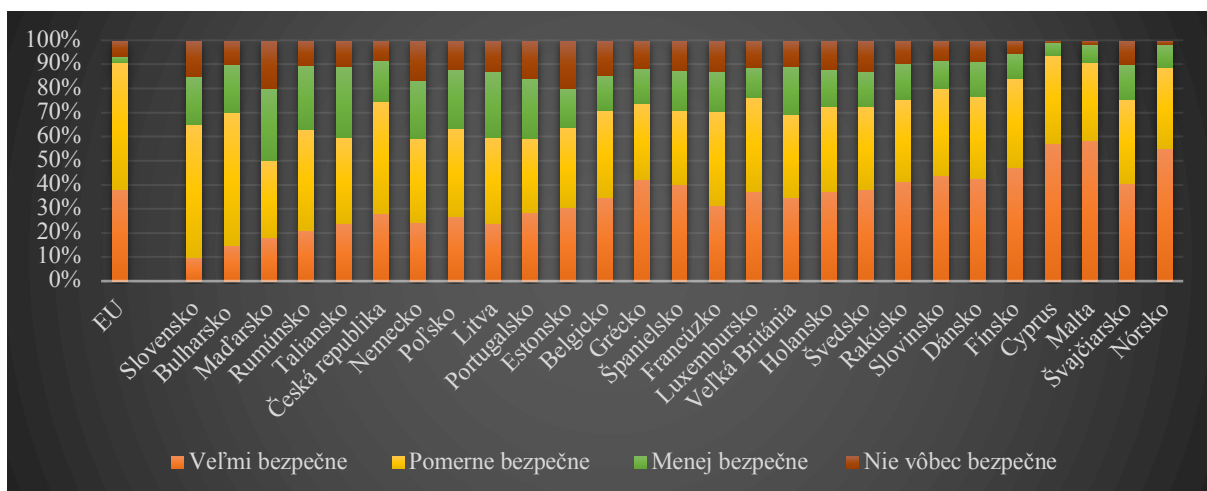
Fyzická bezpečnosť znamená ochranu pred situáciami, ktoré ohrozujú fyzickú bezpečnosť človeka, ako sú zločiny, nehody alebo prírodné katastrofy. Vnímaná nedostatočná fyzická bezpečnosť môže ovplyvniť subjektívnu pohodu ľudí viac ako skutočné účinky fyzickej hrozby. Pokiaľ zoberieme do úvahy vraždu, ktorá predstavuje malé percento všetkých úmrtí, môžeme sledovať veľmi vysoký vplyv na emocionálny život ľudí. Tento vplyv je samozrejme odlišný od účinku smrti, ktorá súvisí napríklad so zdravotným stavom. V konečnom dôsledku to znamená, že účinky týchto zločinov ovplyvňujú fyzickú bezpečnosť a kvalitu života, a to nielen ľuďom blízkych obetiam, ale aj mnohým ďalším, ktorí potom pociťujú strach a cítia sa v nebezpečí. (Eurostat, 2015)

Rámec kvality života poskytuje ukazovatele pre subjektívnu a objektívnu fyzickú bezpečnosť. Z pohľadu prieskumu Európskej únie v roku 2013, (obrázok 1) môžeme vidieť, ako odpovedali obyvatelia EÚ vo veku 16 a viac rokov, na otázku ako bezpečne sa cítia v nočných hodinách pri chôdzi domov?



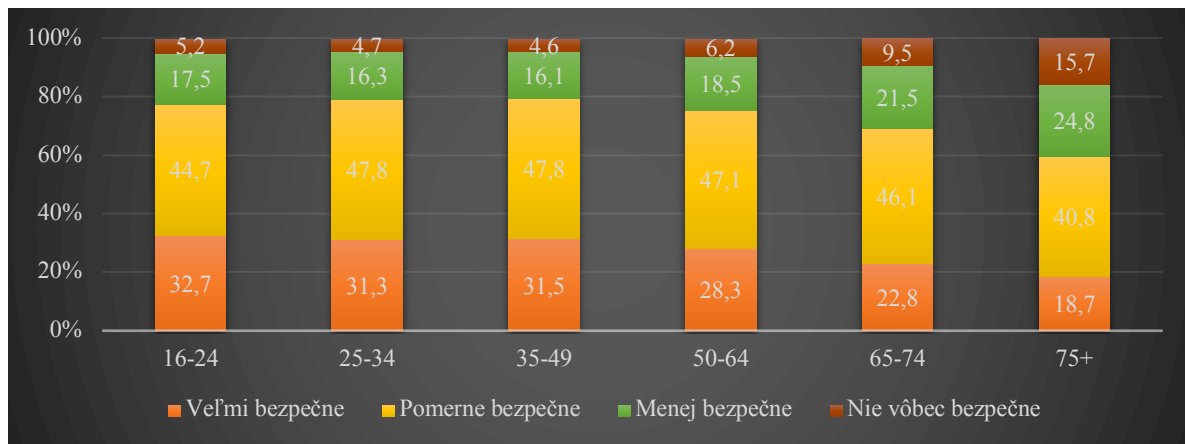
Obrázok 1 Pocit bezpečnosti pri chôdzi domov v nočných hodinách (Eurostat, 2015)

Podrobnejšia štatistika EÚ, podľa jednotlivých krajín v súvislosti s vyššie položenou otázkou, je znázornená na obrázku č. 2.



Obrázok 2 Pocit bezpečnosti pri chôdzi domov v nočných hodinách z pohľadu jednotlivých krajín EÚ (Eurostat, 2015)

Na obrázku 3 môžeme vidieť ako je fyzická bezpečnosť čiastočne spojená s vekom. Vo veku od 16-24, 25-34, 35-49 rokov nie sú pozorované žiadne výrazné rozdiely. Avšak od veku 50 rokov už môžeme vidieť neistotu, ktorá sa zvyšuje pri ďalších vekových skupinách.



Obrázok 3 Fyzická bezpečnosť v EÚ spojená s vekom (Eurostat, 2015)

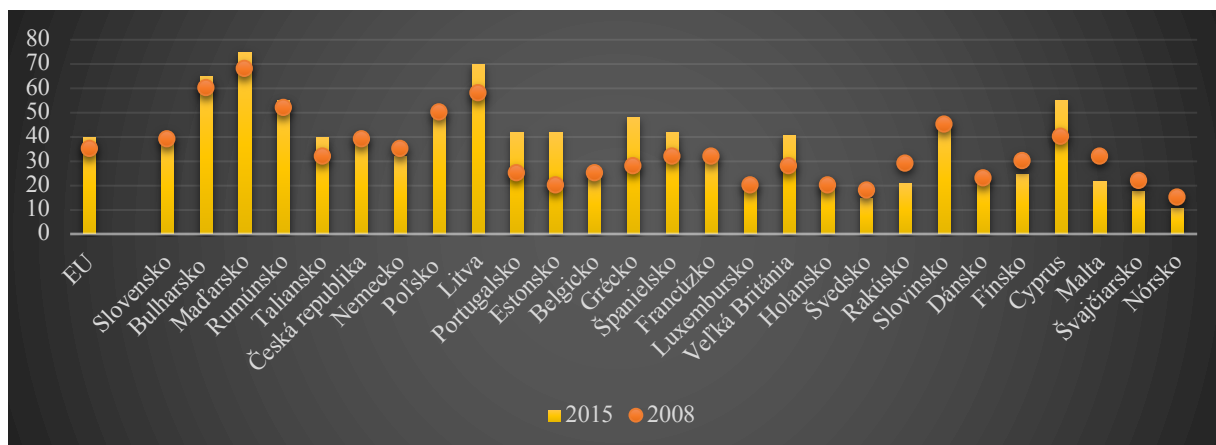
Z uvedeného prieskumu vyplýva, že samohodnotená fyzická bezpečnosť je svojou povahou subjektívna. Do značnej miery môže byť ovplyvniteľná osobnými skúsenosťami, ako aj názormi iných ľudí. V danom kontexte zohrávajú významnú úlohu aj médiá a to, pri formovaní osobných pohľadov na bezpečnosť v spoločnosti.

4 EKONOMICKÁ BEZPEČNOSŤ V KVALITE ŽIVOTA

Ekonomická bezpečnosť sa týka prístupu k zdrojom, financiám a trhom, potrebným na zachovanie prijateľnej životnej úrovne a štátnej moci. (Hofreiter, 2002, s.11).

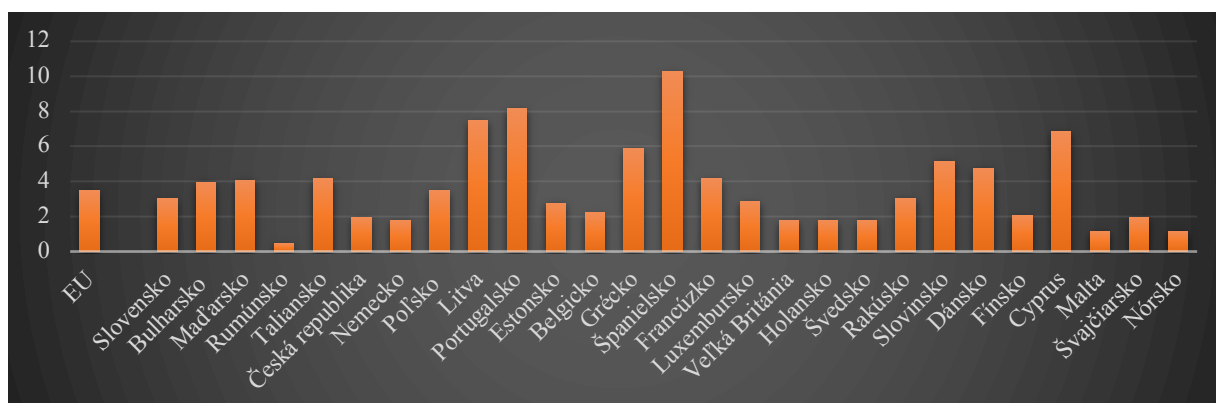
Ekonomická bezpečnosť sa odlišuje od príjmovej chudoby a hmotnej deprivácie. Toto sú ukazovatele odrážajúce súčasnú situáciu a naznačujú budúcnosť. To znamená, že hospodárska bezpečnosť má hlboký psychologický rozmer, ktorý je založený na súčasnej situácii domácnosti/jednotlivcov a očakávaní, ako sa situácie bude vyvíjať v budúcnosti. Na dosiahnutie potrebnej úrovne bezpečia je potrebné vynakladať finančné prostriedky. Dôležitosť v tomto procese vynakladania je správne určenie priorit a možnosti do akej miery investícia do bezpečia prinesie. Niektoré náklady majú vyššie počiatkové náklady (napríklad zavedenie nových systémov na monitorovanie...), ale nižšie na ich prevádzkovanie. Toto je potrebné rozlišovať pri danom investovaní a sledovať či investícia, ktorú dneska vykonáme nám v budúcnosti neprinesie vyššie úspory (Štofová, 2015).

EÚ vykonala prieskum v súvislosti s ekonomickou bezpečnosťou. Týka sa to domácnosti, ako sú schopné čeliť neočakávaným výdavkom. Otázka v prieskume znie: Má vaša domácnosť dostatok vlastných finančných zdrojov na neočakávané výdavky? Pričom za neočakávaný výdavok sa považuje napríklad operácia, pohreb, veľká rekonštrukcia/oprava domu, výmena domáceho spotrebiča a pod. Vlastné zdroje znamenajú, že domácnosť nepožaduje finančnú pomoc od druhých, debetuje vlastný účet v požadovanom období a situácia týkajúca sa potenciálnych dlhov sa nezhoršuje. Na obrázku 4 je znázornený prieskum v súvislosti s vyššie položenou otázkou.



Obrázok 4 Neschopnosť čeliť neočakávaným výdavkom podľa jednotlivých krajín EÚ (Eurostat, 2015)

Taktiež treba poznamenať, že ekonomická bezpečnosť je nerovnomerne rozdelená medzi rôzne sociálno – demografické skupiny. Ľudia so stabilnými pracovnými miestami a pravidelnými príjmami budú mať pozitívnejší pohľad, ako nezamestnaný alebo ľudia, ktorí sa nemôžu zúčastniť na trhu práce kvôli chorobe alebo iným obmedzeniam. Taktiež domácnosti s jednou osobou s malým príjmom budú mať vyššiu pravdepodobnosť, že nebudú schopné vyrovnáť sa s ekonomickými rizikami ako dve domácnosti s dvojitým príjmom. Aj tieto faktory treba brať do úvahy pri posudzovaní ekonomickej bezpečnosti v kvalite života.



Obrázok 5 Percento obyvateľov, ktorí v roku 2011 boli zamestnaní a v roku 2012 sa stali nezamestnanými a to podľa jednotlivých krajín EÚ. (Eurostat, 2015)

Práve vláda daného štátu venuje pozornosť ekonomickej bezpečnosti. Pomocou rôznych projektov napomáha zlepšovať vzniknutú nepriaznivú situáciu svojich obyvateľov. Taktiež má za cieľ znižovať nezamestnanosť aby obyvatelia mali možnosť pracovať a tak sa nedostať do finančných problémov. Práve strata zamestnania negatívne ovplyvňuje kvalitu života obyvateľov (Gašová, 2017).

5 ZÁVER

Bezpečnosť je vysoko cenená hodnota každého človeka. Človek od počiatkov svojej existencie neustále posudzoval svoju bezpečnosť. Zároveň je potrebné zdôrazniť subjektívny pohľad na bezpečnosť, každý človek hodnotí svoju osobnú bezpečnosť vo veľmi rozsiahlych a zložitých

podmienkach súčasnej civilizácie. Bezpečnosť ako jeden z mnoho ďalších faktorov ovplyvňuje aj kvalitu života občanov a preto je potreba venovať jej pozornosť a pokúsiť sa o čo najlepšie zaistenie bezpečnosti. Dôležité je aby ľudia na svoju bezpečnosť mysleli do budúcnosti a nie len v súčasnom dani a to nie len v rovine fyzickej bezpečnosti, ale aj ekonomickej. Práve v ekonomickej vzniká aj riziko nadmerného zadlžovania obyvateľov. V tomto by mala byť regulátor práve národná banka daného štátu. Tá určuje podmienky a posudzovanie bonity klienta na základe parametrov. Veľmi podstatné je aby si obyvatelia vytvárali finančnú rezervu aspoň na určité obdobie v prípade vzniknutia nepredvídateľných okolností, alebo straty práce ktoré negatívne môže ovplyvniť kvalitu ich života. Práve tá finančná rezerva im má napomôcť prekonať danú situáciu v čase riešenia problému.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BALÁŽOVÁ, J. 2011. Kvalita života v dynamickom svete. Progressletter
- EUROSTAT. 2015. Statistical books – Quality of life, Publications Office of the European Union, 2015. ISBN 978-92-79-43616-1
- GAJDOŠ, J. , RUCINSKÝ. R. 2010. Kvalita života- vybrané problémy. Košice: Podnikovohospodárska fakulta v Košiciach, 2010
- HOFREITER L., KRIŽOVSKÝ, S. 2007, Manažérstvo bezpečnostných systémov 1.vyd. – Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva, - 130 s. - ISBN 978- 80-89282-12-6
- LUKÁŠ, Luděk. Teorie bezpečnosti. 1. díl. Zlín: Radim Bačuvčík - VerBuM, 2017. ISBN 978-80-87500-89-7
- PAYNE, J. a kol.: Kvalita života a zdraví. Praha 2005, Triton
- ŠTOFKOVA, Z., ŠTOFKO, S. 2016. Some indicators of quality of life in a globalized world. 16th International Scientific Conference Globalization and its socio-economic consequences. Rajecké Teplice, Slovak Republic, pp. 2127-2134
- GAŠOVÁ, K., ŠTOFKOVÁ, K. 2017. E-Government as a quality improvement tool for citizens' services. In: 12th International Scientific Conference of Young Scientists on Sustainable, Modern and Safe Transport. Procedia Engineering, Volume 192, pp. 225-230.
- ŠTOFKOVÁ, J., REPKOVÁ ŠTOFKOVÁ, K. 2015, Kaštánek. Finance. Bratislava: DOLIS, 152 s., ISBN 978-80-8181-005-3.